

Vad är det som är så roligt?

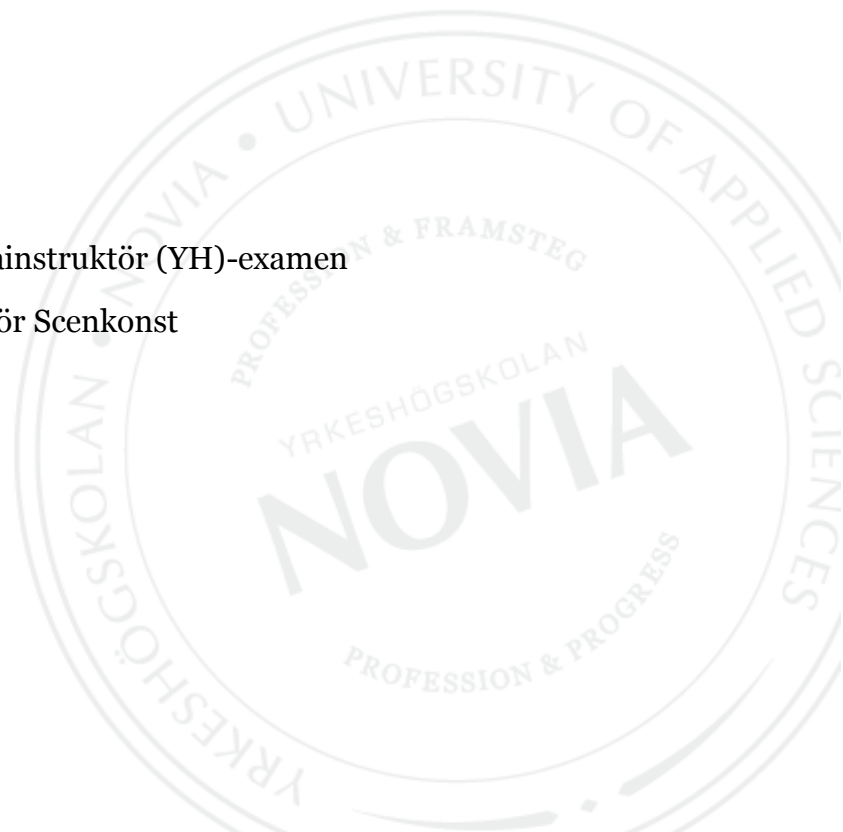
**En undersökning av komiken i föreställningen
”Välkommen till verkligheten”**

Axel Hanses

Examensarbete för Dramainstruktör (YH)-examen

Utbildningsprogrammet för Scenkonst

Vasa och 2016

EXAMENSARBETE

Författare: Axel Hanses

Utbildningsprogram och ort: Novia Scenkonst Vasa

Inriktning/alternativ/Fördjupning: Dramainstruktör, Drama och Teater

Handledare: Grete Sneltvedt

Titel: Vad är det som är så roligt?

En undersökning av komiken i föreställningen "Välkommen till verkligheten"

Datum 9.4.

Sidantal: 12

Bilagor: 1

Abstrakt

I det här arbetet använder jag mitt konstnärliga slutarbete "Välkommen till verkligheten" som grund för min undersökning. Jag beskriver några metoder och verktyg som man använder sig av för att skapa komik.

Jag presenterar Henri Bergsons tankar kring skratt och diskuterar för att förstå mitt eget förhållningssätt till det.

Jag börjar med att redogöra för hur min föreställning skapades och hur jag har jobbat under processen. Jag går sedan närmare in på att undersöka karaktären och ställer upp mina erfarenheter mot andra teorier och sätt att tänka kring ämnet. Slutligen går jag in på skådespelarens förhållande till publiken.

Språk: Svenska

Nyckelord: komik, karaktärsarbete, skratt, överraskningar

OPINNÄYTETYÖ

Tekijä: Axel Hanses

Koulutusohjelma ja paikkakunta: Esittävä taide, Vaasa

Suuntautumisvaihtoehto/Syventävät opinnot: Draama ja teatteri

Ohjaajat: Grete Sneltvedt

Nimike: Mitä on niin hauskaa?

Päivämäärä 9.4

Sivumäärä 12

Liitteet 1

Tiivistelmä

Tässä työssä käytän taiteellista lopputyötäni, "Välkommen till verkligheten"-esitystä, tutkimuksen lähtökohtana. Kuvailen metodeja ja työkaluja, joita käytetään komiikan luomiseen. Esittelen Henri Bergsonin ajatuksia naurusta ja keskustelen niistä ymmärtääkseni omaa lähestymistapaani siihen.

Aloitin kertomalla, miten esitykseni syntyi ja miten olen työskennellyt prosessin aikana. Sen jälkeen tutkin hahmoani tarkemmin ja vertaan omia kokemuksiani muiden teorioihin ja muihin aiheeseen liittyviin ajatustapoihin. Lopuksi tutkin näyttelijän suhdetta yleisöön.

Kieli: Ruotsi

Avainsanat: Komiikkaa, Roolityö, nauru. yllätyksiä

BACHELOR'S THESIS

Author: Axel Hanses

Degree Programme: Bachelor of Culture and Arts

Specialization: Drama and theatre

Supervisors: Grete Sneltvedt

Title: What's so funny?

An investigation of the comedy in the production "Välkommen till verkligheten"

Date 9.4.

Number of pages 12

Appendices 1

In this thesis I use the artistic part of my final exam, "Välkommen till verkligheten", as a base for my research. I describe some methods and tools that one uses to create comedy. I present Henri Bergsons thoughts surrounding laughter in an attempt to understand my own approach to it.

I start by giving an account of how my performance was created and how I have worked during the process. Then I closer examine the character and compare my own experiences to theory and other ways to think about the subject. Lastly I examine the relationship to the audience.

Language: Swedish

Key words: comedy, characterwork, laughter, surprises

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1 Syfte.....	2
1.2 Metod.....	2
1.3 Struktur.....	2
2. Arbetet med föreställningen	3
2.1 Grundupplägg.....	3
2.2 Arbetsprocessen	4
2.3 Föreställningens dramaturgi	5
3. Komedianten	6
3.1 En mångbottnad karaktär	6
3.2 Att undvika det privata.....	6
3.3 Rollkläder.....	7
3.4 Grundläggande villkor för en komisk karaktär	8
3.5 Typen och individen	9
3.6 Ouppmärksamhet.....	9
4. Förhållandet till publiken	10
4.1 Status.....	10
4.2 Övrraska sig själv och publiken.....	11
4.3 Humor och smärta.....	11
5. Slutsats.....	12

1. Inledning

När premiären av min föreställning ”Välkommen till verkligheten” var över kände jag en mig lättad. Det hade gått bättre än jag hade väntat mig. Men jag var samtidigt förvirrad över reaktionerna. Publiken skrattade mer än jag hade väntat mig. Visst var det meningen att det skulle finnas komik i min föreställning, men jag hade inte förväntat mig en sådan reaktion. Jag kunde inte sluta tänka på det och jag blev mer och mer orolig. Vad var det som gjorde första delen av min föreställning så rolig? Jag visste inte riktigt svaret på den frågan. Kan jag återskapa det här i min andra föreställning om jag inte är säker på vad det är jag återskapar?

Den andra föreställningen lockade inte till lika mycket skratt. Kanske var det min oro att inte lyckas på samma sätt som första gången som sken igenom. Om jag skulle förstå komikens regler bättre kanske det här skulle ha kunna undvikits. Vad var det jag gjorde på scen som lockade fram skratt från publiken?

Jag bestämde mig för att utforska vidare. Jag ville gräva djupare i skrottets och komikens väsen. I stunden har jag lätt att intuitivt känna av vad som fungerar komiskt på scen, men nu ville jag kunna förstå mig på det också på ett intellektuellt plan. Om jag förstår mig bättre på hur komik på scen fungerar kommer jag att kunna jobba mera medvetet med det i framtiden.

1.1. Syfte

Syftet med det här arbetet är att få en bättre förståelse för komik och humor på scen och att bli mera medveten om hur jag själv har jobbat med det under min process. Vad är det som lockar till skratt och hur uppnår skådespelaren detta på scen? Jag vill även undersöka hur jag kan använda humor och skratt som inkörsport för att kunna behandla svåra teman.

1.2. Metod

I det här arbetet använder jag mitt konstnärliga slutarbete “Välkommen till verkligheten” som grund för min undersökning. Jag beskriver några metoder och verktyg som man använder sig av för att skapa komik.

1.3. Struktur

Jag börjar med att redogöra för hur min föreställning skapades och hur jag har jobbat under processen. Jag går sedan närmare in på att undersöka karaktären och ställer upp mina erfarenheter mot andra teorier. Slutligen går jag in på förhållandet till publiken.

2. Arbetet med föreställningen

I det här kapitlet beskriver jag processen av mitt konstnärliga. Jag redogör för min grundidé och för föreställningens uppbyggnad.

2.1. Grundupplägget

Min grundidé var väldigt simpel. Jag ville göra en föreställning om en misslyckad föreläsning. En föreläsare som tror sig ha förstått någonting viktigt om världen och vill dela detta med en publik. Jag skrev ett utkast med ett skelett för föreställningens form och började improvisera fram manuset på scen. Jag delade upp föreläsningen i sju olika punkter som föreläsaren gick igenom och delade in själva föreställningen i tre akter. Första akten inleds med en oförberedd föreläsare som inte får tekniken att fungera och fortsätter med de sex första punkterna av en sjustegsplan mot att hitta lyckan i vår gråa verklighet. Efter den sjätte punkten kommer vi in i akt två och föreläsaren försvinner in i sin egen verklighet och måste tampas med sitt inre. Tredje akten inleds med att han väljer att komma tillbaka till verkligheten för att möta den på ett nytt sätt.

I processen fungerade jag som regissör, manusförfattare och skådespelare. När jag började jobba på golvet handlade det till en början väldigt mycket om improvisation. Jag ville prova mig fram och inte direkt låsa mig vid ett manus. Jag utforskade mina idéer och tankar konkret på scenen och behöll det jag kände att fungerade. Jag märkte att det som fascinerade mig mest var tragiken, hopplösheten och desperationen hos karaktären jag höll på att skapa. Det fanns någonting komiskt och igenkännbart i min föreläsares försök att duga för sig själv och andra. Det hela skulle ju vara en historia om ett misslyckande. Jag älskade ironin i hela situationen. En man har en föreläsning om hur man lyckas - och misslyckas.

2.2 Arbetsprocessen

När jag började jobba på golvet hade jag skrivit ett första utkast till ett manus. Jag hade medvetet lämnat väldigt många luckor i det jag skrivit för att fylla dem genom improvisation. ”Improvisationen kan beskrivas som en konstform där skapande och återgivande sker i samma spontana akt.”(Järleby, 2003, s.190)

”Den improvisatoriska och undersökande studien har inga på förhand uppgjorda mål, bara tillfälliga överenskommelser eller förutsättningar.” (Järleby, 2003, s.196) Det måste finnas frihet och plats för utforskning när man skapar något på scenen. Jag var inte helt på det klara med hur jag ville att allting skulle se ut och jag trivdes i att lita på min intuition och spontanitet. Det fria skapandet på golvet kändes mera organiskt för mig och jag har alltid känt att det jag skapat spontant och genom att helt enkelt prova i stunden har varit det jag varit mest nöjd med.

Jag började experimentera på golvet och försökte hitta karaktären och rummet. Jag byggde upp rummet som om en föreläsning precis skulle äga rum, satt på en lämplig scenbelysning och började improvisera. Jag märkte vilken rekvisita som fungerade för mig och blev speciellt förtjust i en gammal OH-apparat. Denna primitiva pryl passade karaktären perfekt som en pinsam nödlösning efter att han gett upp med den moderna tekniken. Dessutom hade den ett väldigt irriterande gnisselljud som jag tänkte att jag garanterat kunde använda mig av i något skede. Utöver det fungerade den som en användbar ljuskälla som jag gärna ville använda mig av på olika sätt i föreställningen. OH-apparaten blev en väldigt central spelpartner och var med från början.

Ett annat objekt som jag arbetade med var själva projektionsduken som de sju punkterna skulle visas på. Att kämpa med att få den att stå som den skulle och att få skärmen att hållas på plats blev en intressant utmaning för mig. Just denna specifika kamp handlade väldigt mycket om timing. Hur länge jag höll på och kämpade och hur många gånger jag misslyckades var väldigt avgörande för hur komisk situationen blev. Det blev nästan som en kort dans med objektet.

Själva föreläsningen och de sju punkterna valde jag att utarbeta genom att gå emot mina egna åsikter. Jag fokuserade på att vända upp och ner på min egen världsbild och försöka förstå och vrida till motsatsen.

2.3. Föreställningens dramaturgi

Min föreställning börjar med en föreläsare som försöker hålla ihop en föreläsning om svar på hur man klarar av den gråa verkligheten. Föreläsaren befinner sig i en laddad situation eftersom han ska försöka sälja sin idé till en massa åskådare. Han är nervös, oförberedd och osäker på sitt budskap, men han försöker hålla masken och visa åt publiken att detta är den ultimata sanningen och att han är beviset på att det fungerar. Han lyckas inte få tekniken att fungera men tror sig ändå vara väldigt i tiden och väldigt uppdaterad. Han vill bli respekterad men samtidigt bli omtyckt. När den han är krockar med den han försöker vara blir det komiskt. Vi skrattar åt hans försök att hålla allt ihop och vi skrattar åt hans misslyckanden.

Jag valde att min karaktär mitt i föreställningen skulle försvinna helt och hållet in i det dolda. In i sin själsvärld, bort från verkligheten. Jag ville utforska vad som hände när all prestationsångest försvann och karaktären blev lämnad ensam i mörkret. Han börjar tala om någonting väldigt känslösamt, håller på att blotta en sida av sig själv när han kastas in i det tomma rummet och publiken försvinner. Där fick vi se en annan sida av honom. Hur han betar sig när ingen annan ser på.

Objekten i den här delen av föreställningen har en annan funktion. De fungerar som motspelare och får min karaktär att öppna upp mera av sig själv. OH-apparatens ljus är det enda som lyser upp föreläsaren när han hamnar i den nya världen. Hans ansikte förvrids av ljuset som han sedan använder för att hitta djupare in i denna värld. Där hittar han en dammsugare. Den skulle fungera som en representation av föreläsarens mamma och han behandlar den som en levande varelse. Han använder munstycket som en telefonlur, och virar slangen runt halsen, Detta valde jag att göra för att att få känslan av mammans och verklighetens grepp om honom. När han bryter sig loss från strypgreppet finner han en nallebjörn som varit instängd i dammsugaren. Den behandlar han med omsorg och försiktighet och talar till den som med en gammal vän. Han talar med en del av sig själv som för honom vidare och slutligen tillbaka till verkligheten.

Jag ville att den andra delen av min föreställning skulle vara en väldigt olik värld ifrån den som jag hade skapat i början. Jag tror att man kan gå djupare in i det tragiska om man gör det genom det komiska. Det kommer som en överraskning och publiken blir kastad in i någonting nytt utan förvarning. Skrattet och komiken skapar en gemenskap och öppenhet hos åskådarna som behövs för att sårbarheten i situationen senare ska kunna bli mer berörande. Först skrattar vi åt föreläsaren för att senare kunna känna med honom på ett djupare plan.

3. Komedianten

I det här kapitlet skriver jag om karaktären jag skapade för min föreställning och jämför mina tankar med teori.

3.1 En mångbottnad karaktär

Jag har alltid dragits till karaktärer som är mångbottnade. En karaktär blir mycket mer intressant om den har någonting den vill dölja, för sig själv eller för de omkring honom. Om karaktären man spelar tar på sig en roll, en mask av något slag, finns det redan en konflikt i rollens inre. Publiken vill se vad som döljer sig under ytan och det kan bli väldigt komiskt att se någon på scenen försöka hålla skenet uppe. Vi kan känna igen skenheligheten i oss själva och i människor omkring oss. Vi lever sällan riktigt som vi lär.

3.2. Att undvika det privata

Jag hade till en början svårt att hitta föreläsarens karaktär. Han var baserad på mig själv och från början var det till och med meningen att han skulle heta "Axel Hanses". En annan version av mig från en annan verklighet. Detta gjorde att karaktären blev väldigt privat och det var någonting jag ville undvika. För att en karaktär ska fungera på scen krävs det att den är upphöjd på något sätt och att man via exakthet kommer bort från det vardagliga. Målet är att komma från det privata till det personliga, det vill säga att utgå från sig själv och skapa en tydlig representation som går att känna igen och sympatisera med. Det privata når inte fram på samma sätt och är inte lika genomtänkt och utstuderat. Jag försökte under senare övningar att gå ifrån mig själv med större gester och ett mera flytande sätt att röra mig på. Fortfarande blev min karaktär stundvis nära gränsen för att vara för privat under min föreställning. Jag tror att en del av detta berodde på att allt som jag gjorde inte var helt fastslaget och att det ibland blev stunder där mitt privata jag blev synligt.

3.3. Rollkläder

När jag hittade mina rollkläder var det lättare att hitta en helt annan karaktär. Jag valde kläder som inte satt precis som de skulle vilket gav mig nya möjligheter att utforska karaktären. Byxorna var för stora och halkade ner med jämna mellanrum, skjortan hölls inte innanför byxorna, skorna var för stora, och håret ville inte hållas där det skulle. Jag använde korrigeringsarna som karaktären blev tvungen att göra som ett hjälpmedel för att hitta föreläsarens osäkerhet och nervositet. Han ville verka som något mer än vad han var och kunde inte heller symboliskt fylla de kläder som han tagit på sig.

Att använda sig av rollkläder för att hjälpa till med komiken är någonting som hängt med länge. Stumfilmsskådespelare som Charlie Chaplin och Buster Keaton hade till exempel kläder som inte hängde rätt och antingen var för små eller för stora. Orsaken är att ge ett intryck av att figuren inte riktigt passar in i vår värld.

Charlie Chaplin

Buster Keaton

Så här skriver Chaplin själv om när han för första gången hittade sina klassiska rollkläder: ”Jag hade ingen tanke på själva figuren. Men så fort jag var klädd, fick kläderna och sminkningen mig att känna vad han var för slags människa. Jag började bli bekant med honom och då jag gick in på den stora scenen var han helt född.” (Järegård, 2003, s.318)

Chaplin har på sig en trång kavaj, för stora byxor och skor, en för liten hatt och en käpp som är alltför kort. Det här påverkar helt fysiskt hans kropp och hans sätt att röra sig. Hans kläder är i dåligt skick och passar honom inte. Han har gjort ett försök att passa in och verka proper, men ser mest skrattretande ut. Det är inte något som han själv verkar märka eller bry sig om och hela hans hållning ger honom en känsla av hög status, som han ofta faller ifrån. Han rör till saker så att balansen rubbas och blir komisk.

Keaton jobbar väldigt mycket med sina stora oskyldiga ögon och med sin typiska uttryckslösa deadpan-mimik. Hatten är på sned, han är rätt neutral i sin hållning och sätt och det är världen runt omkring honom som blir de hinder som han tampas med.

3.4. Grundläggande villkor för en komisk karaktär

Henri Bergson skriver i boken “Skrattet” att de två grundläggande villkoren för att en karaktär ska bli komisk är en ”bristande förmåga till social anpassning och åskådarens okänslighet”. (Bergson 1987 s. 80) Vi skrattar åt karaktärer som inte riktigt passar in i vårt samhälle eller förstår sociala normer. Det är överraskningarna och det som står ut som blir skrattretande.

Föreläsaren i min föreställning tror sig har hittat ett svar på hur man ska leva sitt liv, men publiken avfärdar det ganska snabbt eftersom det går emot deras bild av världen och verkligheten. Föreläsaren är dåligt förberedd och misslyckas stup i kvarten med sina försök att visa att han har allt på det klara. Jag tror att det i det här fallet var karaktärens envisa vilja och desperation att passa in i det sociala sammanhanget som gjorde situationen komisk.

Det andra grundläggande villkoret som Bergson talar om fascinerade mig. Åskådarens okänslighet till karaktären och situationen är vital för att komiken ska uppstå. Det hade jag inte tänkt på tidigare. Komiken försvinner när vi börjar fästa oss vid karaktären på ett känslomässigt plan. Vi måste alltid ha en distans till den komiska karaktären.

3.5. Typen och individen

Bergson ser en skillnad i karaktärer i tragedin och komedin. ”Den ena är knuten till individer och den andra är knuten till typer.” (Bergson, 1987 s. 80;) Han menar att det i tragedin mera handlar om det inre livet i en enskild individ, något som vi kan känna igen i oss själva, medan det i komedin handlar om en viss typ av människa, som vi kan känna igen i vår omgivning.

Här märker jag nu i efterhand tydliga kopplingar med min egen föreställning. I min struktur utvecklas min karaktär från den ena delen till den andra. Jag började med den tankspridda föreläsaren som de flesta kan känna igen. En komisk ”typ” som vi kan skratta åt men som inte berör oss emotionellt. Sen försvinner föreläsaren in i sin egen inre värld och blir ”individen” som vi kan beröras av.

3.6. Ouppmärksamhet

Ett annat drag hos den komiska karaktären är dess ”ouppmärksamhet gentemot sig själv och följaktligen även gentemot andra.” (Bergson 1987 s. 80) Detta är en del av den bristande anpassningsförmågan som Bergson talade om tidigare (se kapitel 3.4). Detta drag kan lätt bli en utmaning för skådespelaren. Att samtidigt spela det som karaktären vill visa och det han inte märker att han visar är inte lätt. Om skådespelaren uppmärksammar denna ouppmärksamhet för tydligt kan det hända att komiken försvinner. Som skådespelare är det viktigt att man vet mer än rollkaraktären och att man förstår allt det som den inte märker på scen.

4. Förhållandet till publiken

I det här kapitlet skriver jag om publikens inverkan på mitt rollarbete. I min föreställning hade jag mycket direkt kontakt till publiken. Det gjorde att jag blev tvungen att fundera på min karaktärs förhållande till dem jag spelade för.

4.1. Status

Komik handlar väldigt ofta om status. Status mellan olika karaktärer på scen eller i mitt fall status mellan karaktären och publiken. I min föreställning försöker föreläsaren upprätthålla en högre status än publiken, men den låga statusen som finns på insidan skiner igenom mellan varven. Han måste ständigt jobba upp sin status och hålla den så hög som möjligt. I sitt huvud är han en predikant och publiken är hans kommande lärljungar.

Såhär i efterhand märker jag att det skulle ha varit viktigt att ta in publiken tidigare i processen så att jag kunde ha undersökt statusförhållandet till publiken. Eftersom en stor del av föreställningen går ut på publikkontakten skulle jag ha varit bättre förberedd om jag hade kunnat öva med provpublik. Då kunde jag ha utforskat förhållandet närmare och utvecklat min idé om statusen gentemot publiken.

Jag fick även en kommentar av granskarna om hur jag mötte publiken. Jag predikade endast till mitten av läktaren och lät inte mina ögon möta många andras. Innan premiären hade jag aldrig övat inför en större publik än en handfull och plötsligt var det fullt med människor framför mig. Det var ovant, nästan lite skrämmande, och borde ha provats i ett tidigare skede. Jag hade inte ens tänkt på att föreläsaren inte nådde ut till alla som han föreläste åt

4.2. Överraska sig själv och publiken

Överraskningar är centrala när det kommer till komiken. Enligt Gösta Ekman är det viktigt att fortsätta överraska sig själv för varje föreställning:

”Jag är väldigt noga med att repetitionstiden förhoppningsvis ska räcka till att få fram så mycket som möjligt – men repetera slutar man aldrig med. Varje föreställning innehåller frågan om vad det ska bli ikväll, inte minst med skrattretande material, eftersom publiken är olika och skrattar olika. (...) Om jag när jag går in på scenen exakt skulle veta vad jag måste göra, så tror jag att jag skulle tappa lusten. Jag måste vara spänd på vad det ska bli...” (Hellander 2009 s. 55)

Jag tror att det är viktigt att överraska sig själv under varje föreställning och inte fokusera på att försöka överraska publiken. Att verkligen ge sig in i någonting nytt för sig själv och genuint leva i stunden. Självklart gäller det då att det inte finns någon osäkerhet i själva stommen och helheten av föreställningen. Det jag glömde bort när det var dags att spela upp min föreställning för andra gången var just detta överraskningsmoment. Jag var för upptagen med att tänka på hur jag skulle få publiken att känna på samma sätt som första gången. Istället borde jag ha funderat på hur jag skulle få samma spontanitet och lekfullhet i mig själv. Jag njöt verkligen av min första föreställning och det är någonting som märks utåt. Jag tänkte inte på hur publiken såg mig eller hur det borde skötas utan lät mig överraskas av mig själv.

4.3. Humor och smärta

Att använda sig av sin smärta i humor är väldigt vanligt. Det kan användas som en slags terapi. Man måste kunna skratta åt sig själv och sina missöden, vända på dem och se dem från andra perspektiv. Jag tror att det är viktigt att förstå hur fåniga vi kan se ut i våra försök att förstå världen. Vi kan inte ta våra liv på alltför stort allvar. Vi måste kunna se på världen och oss själva utifrån och se det komiska i vad vi sysslar med. Det kan konsten och humorn göra på ett väldigt konkret sätt. Vi har en möjlighet att sätta upp en spegel på scenen, en reflektion av någonting som publiken kan se från en ny synvinkel och fråga sig själva ”Varför betar jag mig som jag gör?”

5. Slutsats

Syftet med mitt arbete har varit att få en bättre förståelse för komiken i min föreställning.

Efter att ha dykt djupare in i min process och komiken som fenomen märker jag att det skulle ha lönat sig att vara mer grundlig och definiera det jag höll på med i stunden. Jag gjorde allt arbete för mitt konstnärliga slutarbete på egen hand och ofta föll den analyserande sidan bort. En regissör eller ett genomgående yttre öga borde ha funnits med från början för att min föreställning skulle ha nått nästa nivå.

För att komma fram till ett slutresultat som man kan lita på måste man vara medveten om vad man har gjort och hur man gör det. Att vara precis i hur man byggt upp sin värld och sin karaktär är väldigt viktigt för att kunna upprepa detta igen. Under min process har jag lämnat allt för mycket öppet och inte slagit fast saker tillräckligt exakt. Om det skulle ha varit tydligare fastslaget hade jag haft möjlighet att leva friare och tryggare i det jag byggt upp.

Skillnaden mellan den första och andra föreställningen berodde till en stor del på mitt försök att upprepa och göra om istället för att låta den andra föreställningen bli en ny överraskning för mig själv. Det kunde delvis ha undvikits om jag haft provpublik tidigare, men jag tror också att det handlar om hur tydlig jag varit med mitt rollarbete. Om jag varit säkrare på exakt vad jag gjorde, varför jag gjorde det och hur jag gjorde det skulle oron till nästa föreställning inte varit den samma.

LITTERATURFÖRTECKNING:

Bergson, H. (1987) *Skrattet - En undersökning av komikens väsen*, Översättning av Margareta Marin. Lund: Bokförlaget Pontes

Hellander, K. (red) (2009) *Den skrattretande teatern*, Stockholm: Carlsson Bokförlag

Järleby, A. (2003) *Från lärling till skådespelarstudent*, Skara: Pegasus Förlag och Teaterproduktion

Välkommen

till

Verkligheten

-

En föreläsning av och med

Axel Hanses

*Publiken in till oförberett kaos och ursäkter och en nervös föreläsare.
Han försöker med sina sista nervösa krafter få en dator att fungera. Till sist ger han upp.*

Innan vi inleder hela alltihopa vill jag bara påpeka att jag inte fått tekniken att fungera.
Jag hade förberett en massa häftiga effekter och liknande
i en powerpoint-presentation som jag satt ner hela min själ i.

Så jag vill bara innan vi inleder på riktigt påpeka för er, kära publik,
att det faktiskt var meningen att det skulle vara mycket bättre än det nu kommer att vara.
På alla plan. Hela idén med min presentation kommer nu tyvärr inte riktigt vara den samma.

Välkommen till verkligheten kan man väl säga.

Men självklart har jag förberett en nödlösning om någonting sånt här skulle hända.

Så ett ögonblick bara.

*Hanses drar in en gammal OH-apparat och förbereder det sista för föreläsningen med sina sista
krafter medan han ursäktar sig åt höger och vänster.*

Nu kan vi äntligen börja på riktigt mina damer och herrar!

MÅR NI BRA? Vi provar igen. MÅR NI BRA?

Ja jag märker ju direkt att det finns några vilsna själar här ibland oss.

Vilsna själar som irrat sig iväg långt bort från verkligheten.

Jag vill att ni ska veta att jag också har varit där.

Det är svårt att föreställa sig.

Men jag har hittat tillbaka. Tillbaka till verkligheten.

Och det är i verkligheten vi kan lyckas med lyckan i våra liv.

Där och endast där.

Låt oss föreställa oss för ett ögonblick

Att livet bara är slumpmässiga händelser staplade ovanpå varann

Låt oss låtsas att allting är meningslöst

Att ingenting händer av en orsak

Det händer inte för att ödet bestämt att det ska vara så

Att allting som sker bara råkar ske

Att alla gör det som de råkar göra för att det råkade bli så

Det är väl inte så svårt?

Det beror främst på det att det är sant

Den bittra sanningen om livets gråa verklighet

Det finns ingenting bakom det här stora skynket här bakom mig

Inget stort och fantastiskt magiskt

Ingen gud eller helig varelse

Där finns ett golv väggar och tak

Med min nya sjustegsplan mot att lyckas med lyckan kommer ni att förstå hur mycket detta gråa har att erbjuda

Mycket mera än vad ni kanske tror

Det gråa är ju sist och slutligen blandningen av det ljusa och mörka

Den perfekta kompromissen.

STEG 1. Glöm bort dina misstag.

Det här är alltså det första av sju steg.

Vi gör alla misstag. Du till exempel har säkert gjort en hel del misstag.

Alltså. Jag menar ju förstås inte att du skulle ha gjort mera misstag än någon annan här i rummet.

Vi kan ju egentligen säga att vi alla här i rummet har gjort precis lika många och lika stora misstag.

Så blir det jämt.

Men jag har inte gjort ett enda misstag i hela mitt liv. Inget som jag kommer ihåg längre i alla fall.

För jag har följt det första steget. Jag är fri från mina misstag.

Jag har inte misslyckats en enda gång i hela mitt liv.

Jag har aldrig sårat någon eller glömt bort något viktigt eller skjutit upp mina skyldigheter till sista minuten. Eller jag minns i alla fall inte längre att jag skulle ha gjort det. Jag har glömt bort allt sånt.

Och jag är på väg mot den heliga lyckan.

Det förgångna är inte längre en del av DIN verklighet!

Det förgångna finns inte på riktigt.

STEG 2. Tänk inte så mycket.

Vi går omkring och ifrågasätter självklara saker dagarna i ända till ingen nytta.

Frågar frågor. Varför frågar vi frågor? Vad finns det för mening med att fråga frågor?

Vi vet redan det som vi vet och mycket mera än det behöver vi inte.

Vi slösar bort största delen av våra liv med att tänka!

Det här är viktigt: TANKAR FINNS INTE PÅ RIKTIGT!

DRÖMMAR FINNS INTE PÅ RIKTIGT!

Det är bara i vårt huvud.

Sluta tänka börja utträta.

STEG 3. Livet är ett spel

När vi är små barn och springer runt i cirklar och inte riktigt förstått världen ännu kan vi tro att livet är en lek. Men vi måste växa upp och lära oss att livet är ett spel som vi spelar.

Det finns regler som vi måste följa till punkt och pricka. Regler finns där av en orsak.

Regler håller oss kvar i verkligheten.

Det finns de som vinner och de som förlorar.

Vi leker inte med varandra. Vi tävlar med varandra. Vare sig vi vill det eller inte.

Ni har säkert alla spelat afrikas stjärna?

Vi känner väl alla ibland att någon annan så att säga har hittat Afrikas Stjärna ren.

Vi ser hur den här personen letar sig mot Cairo.

Men ge inte upp för det. Det finns en möjlighet att ni hittar en hästsko!

Ni har fortfarande en chans att vinna.

Och med den här föreställningen ger jag er en hästsko. En andra chans.

Ni kommer tacka mig senare.

STEG 4. Tro inte att du är bättre än någon annan.

Nu kommer vi till ett mycket viktigt steg.

Vi har ju alla hört sanningen om att alla är lika mycket värda.

Eller hur? Så om alla är exakt precis lika mycket värda kan du ju omöjligt vara bättre än någon annan

Så jag är då tillexempel inte bättre än dig. Just du där.

Fast jag har turnerat runt med den här tankeväckande, inspirerande föreläsningen om livet i många månader redan och inspirerat tusentals människor.

Det betyder inte att jag är bättre än dig.

Jag vet inte vad du gör när du inte är i publiken. Du kanske spelar flöjt eller nånting.

Jag vet att det är ett svårt att greppa men just så är det.

Vi måste bara acceptera att vi alla är på exakt samma nivå när det kommer helhetsvärde.

Vi är alla godkända.

STEG 5. Skäm inte ut dig

Det värsta du kan göra här i livet är att skämma ut dig.

Hur undviker du det här?

Först och främst ska du veta vad du säger innan du säger det.
Fundera på om det du säger är normalt eller om det kunde uppfattas som opassande.
Helst ska du hålla dig tyst så mycket som möjligt.
Men vi har ju alla skämt ut oss nångång.
Jag minns t.ex. en föreläsning som jag höll för några veckor sen.
Hela publiken bestämde sig plötsligt bara för att gå ut.
Mitt i föreläsningen. Jag förstår inte riktigt varför men då kände jag skammen.
Men direkt efter det använde jag mig av steg 1 och raderade händelsen ur mitt minne.
Och skam finns på riktigt.

STEG 6. Sluta leta efter "kärlek"

Det här är någonting som har hjälpt mig väldigt mycket.
Vi har fått det inpräntat i oss att det finns någonting som kallas för "kärlek".
Att två människor "hittar varandra" och lever lyckliga i alla sina dagar.
Jag har efter många år märkt att detta bara är en lögn som matats åt oss.
Det finns ingen kärlek. Jag har inte hittat bevis för att någonting sådant finns.
Visst vi kan tycka mer eller mindre om människor och sådär men sist och slutligen är det ingenting mera än det.
Och de människor som tror sig hittat kärleken är lyckliga i några dagar med sin "partner" och sen så är det egentligen bara en massa problem.
Jag trivs bra med att vara ensam. Eller alltså på egen hand. Ensam är stark.
Det passar mig alldeles utmärkt.
Alla andra får gärna leva i en fantasivärld och drömma om den rätta som bara dyker upp en dag.
Jag trivs bra här i verkligheten. Och det är i verkligheten som lyckan borde finnas.
Fantasier dör. Verkligheten finns alltid där. Kanske den är kall och hård men den är VERKLIG!
Utan verkligheten...
Plötsligt försvinner alla andra i hela salen. Belysningen släcks och det enda ljuset som finns kvar är OH-apparaten som strålar rakt upp i föreläsarens ansikte.
Hallå! Hallå??
Plötsligt märkte han att han var helt ensam i rummet.
Alla människor hade försvunnit. Ingen publik. Inga åskådare.
Ingen som fördömde eller tyckte si eller så. Ingen prestation längre.
Han märkte att han talade om sig själv i tredje person.

Det kändes lite tillgjort och fånigt men han tyckte väldigt mycket om det.

Och om han bara fortsatte att prata om och med sig själv skulle inte mörkret och ensamheten sluka honom som så många gånger förr.

Bäst att fortsätta prata.

Men det spelar ju ingen roll vad jag säger längre, tänkte han för sig själv.

Om ingen lyssnar så hör väl ingen heller vad jag säger.

Jag vet ju redan vad jag tänker säga och kommer säga och vill säga och har sagt.

Varför slösar jag tid på att bara stå här i ett tomt rum?

Kanske om jag slutar att prata. Om jag bara är tyst.

Inte säger ett enda ord. Bara håller käften resten av dagen.

Inte ett knyst. Bara tystnad. Gammal god tystnad.

Men det kändes ändå som om det var någon annan där i rummet.

Någon som stirrade besviket på honom.

Föreläsaren vänder OH-ljuset så att det pekar på en dammsugare på andra sidan scenen. Han går fram till den.

Förlåt att jag inte har ringt. Det har varit så mycket nu.

Inte för mycket förstås. Men mycket.

Allting är bra. Jag mår bra. Jag har träffat mycket nya vänner.

De lyssnar på mig och jag tror att de är intresserade av vad jag säger.

Va? Vänta lite.

Hanses tar upp dammsugarsslängen så att den blir en telefon som nästan stryper honom.

Nu hör jag bättre!

Ja. Jag sover regelbundet, äter regelbundet och tar min medicin regelbundet!

Jag har båda fötterna i verkligheten nu! Jag är helt omringad av den!

Verkligheten är verkligen vacker!

Jag vet att jag måste...

Jag vet att jag borde...

Jag ska...

Jag mår bra!

Jag måste gå nu. Älskar dig! Hejdå!

Han släpper telefonsslängen så den faller ner på marken,

Han hör någonting inne i dammsugaren. Knackar försiktigt och öppnar.

Inne finns en nalle.

Det var länge sen!

Jag trodde jag hade tappat bort dig.

Varför tittar du på mig sådär?

Du har faktiskt också förändrats.

Det kallas att bli vuxen. Det kanske du också borde tänka på.

Nallen ser mot en balanstråd gjord av sladdar. Föreläsaren följer med honom. De kommer till ett vägsäl. De ser åt vardera håll och nallen vänder sig mot föreläsaren.

Måste jag bestämma mig precis exakt just nu?

Kan jag inte bestämma mig imorgon? Eller igår?

Eller kan jag inte stanna här en stund? Det är så bekvämt här i mitten.

Vad håller jag egentligen på med?

Står jag här och talar med en nalle?

Jag talar ju bara med mig själv igen.

Jag är faktiskt mitt i någonting.

De väntar på mig. De älskar mig och vill se och höra mig!

De är mina vänner! Du är bara en gammal nalle.

Jag är faktiskt mitt i någonting.

Går tillbaka mot OH-n. Återvänder till verkligheten.

Ursäkta, jag kom av mig lite.

Var var vi?

Just det. Sista punkten.

Steg nummer sju.

Viktigaste steget.

STEG 7. Bli medlem i Verkligheten.

Om ni verkligen tar ert liv och er verklighet på allvar föreslår jag att ni går med i Verkligheten punkt nu.

Ni går alltså in på www.verkligheten.nu och trycker på BLI MEDLEM.

Det är olika medlemsavgift för olika människor.

Sen hittar ni oss på Facebook, twitter och instagram.

Följ och gilla oss där.

Sen har vi ju också ett stort forum, en community, på verkligheten.nu där vi alla kan träffas och diskutera verkligheten och finnas där för varandra och lyssna på varandra.

Sen har vi ganska nyligen börjat ha möten där vi ser på filmer om verkligheten och talar om dem efteråt. Mötena hålls hemma hos mig här i Vasa varje fredag kväll klockan 19.27.

Det har tyvärr inte varit så mycket intresse hittills.

Det var någonting till som jag hade tänkt säga.

Någonting jag kom på här för en stund sen.

Någonting viktigt. Som skulle sammanfatta allting.

Det var nog ingenting.

Föreläsaren vänder sig om och går ut bakom draperierna med sin nalle.